

Activiteitenplan

Behorende bij ontheffingsaanvraag soortenbescherming Wnb
Uitbreiding bedrijventerrein Ossebroeken te Beilen

COLOFON

BUREAU FAUNAX

Tijnjedyk 89
8936 AC Leeuwarden
+316 83 77 25 48
info@faunax.nl
www.faunax.nl
Lid van Netwerk Groene Bureaus

Activiteitenplan

Behorende bij ontheffingsaanvraag soortenbescherming Wnb Uitbreiding bedrijventerrein Ossebroeken te Beilen

Leeuwarden, november 2021

In opdracht van:
Rho Adviseurs

Uitvoering & veldwerk:
Bureau FaunaX

Rapportage:
Mevr. A. Wieringa

Autorisatie:
Dhr. J. Groen

Foto's voorpagina:
Impressie van het plangebied

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:
Bureau FaunaX (2021). Activiteitenplan behorende bij ontheffingsaanvraag soortenbescherming Wnb.
Rho Adviseurs / Uitbreiding bedrijventerrein Ossebroeken te Beilen. Rapport 21061. Bureau FaunaX, Leeuwarden.

Disclaimer: In deze rapportage worden de resultaten van een onafhankelijk onderzoek behandeld. Bureau FaunaX heeft een adviserende rol en spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het plan waarop dit onderzoek betrekking heeft. Dit onderzoek is zo zorgvuldig en nauwkeurig mogelijk uitgevoerd. Het voorkomen van beschermde soorten is echter onvoorspelbaar. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Wanneer deze rapportage, op wat voor manier dan ook, wordt aangepast en/of aangevuld door een partij anders dan Bureau FaunaX, verliest deze rapportage zijn validiteit en geldigheid. Op dit onderzoek zijn onze algemene voorwaarden van toepassing, zoals gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden.

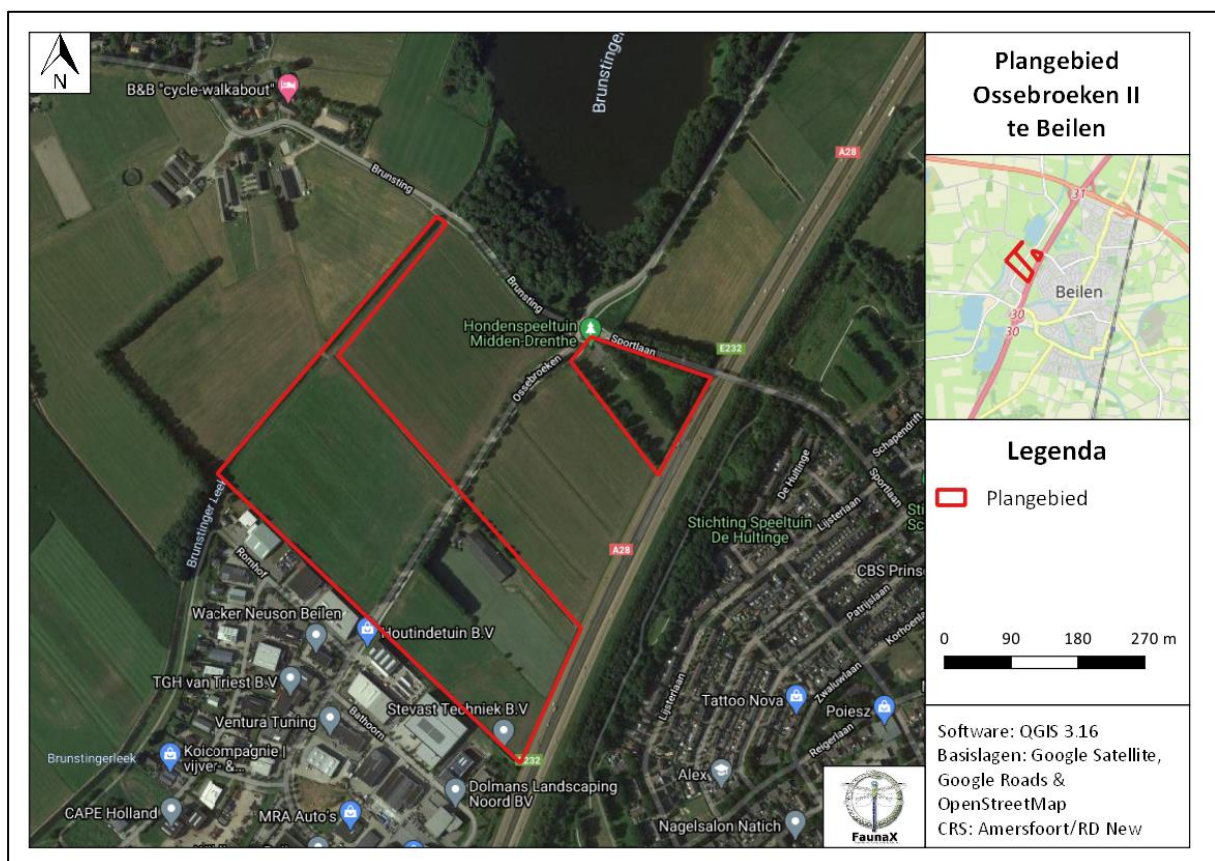
INHOUDSOPGAVE

A. Beschrijving plangebied	1
B. Staat van instandhouding	2
Vleermuizen	2
C. Functie van het plangebied.....	4
Vleermuizen	4
D. Wijze van uitvoeren handelingen	5
E. Periode van uitvoering.....	6
F. Planning werkzaamheden	7
G. Beschrijving alternatieven.....	8
H. Beschrijving effecten voorgenomen maatregelen.....	9
Vleermuizen	9
I. Verantwoording onderzoek effecten	10
J. Verantwoording onderzoek beschermde soorten.....	11
Vleermuizen	11
Waterspitsmuis, heikikker en grote modderkruiper.....	11
K. Beschrijving mitigerende maatregelen.....	13
Algemene broedvogels.....	13
Vleermuizen	13
Samenvatting mitigerende maatregelen.....	14
L. Beschrijving compenserende maatregelen.....	15
Vleermuizen	15
Samenvatting compenserende maatregelen.....	17
M. Topografische kaart	18
N. Onderbouwing belang	19
Literatuur en andere bronnen.....	20
BIJLAGE I Mitigatie laatvlieger Thesinge.....	- 1 -
BIJLAGE II Inbouwstenen vleermuizen IB VL 01/02/06.....	- 3 -

A. Beschrijving plangebied

Men is voornemens het bestaande bedrijventerrein Ossebroeken te Beilen richting het noorden toe uit te breiden. Het plangebied bestaat uit enkele percelen intensief beheerd agrarisch grasland tot aan de afwateringssloten aan de westkant van Beilen (figuur A1). In het midden van het plangebied loopt een weg (Ossebroeken) met een eikenlaan. In het plangebied ligt een boerderij met daarbij een dichte coniferenhaag. Aan de noordzijde is ruigte te vinden grenzend aan de Brunstinger plas. Ook is aan de noordzijde van het plangebied een hondenspeeltuin en een agrarisch perceel te vinden, waarvan het gebruik onveranderd blijft. Aan de westzijde grenst het plangebied aan de Brunstinger leek. Aan de zuidzijde is het bestaande industrieterrein Ossebroeken te vinden. Tenslotte wordt het plangebied in het oosten gekenmerkt door de snelweg A28 met daarachter Beilen. De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt zijnde de overgang van bedrijventerrein naar agrarisch land.

De exacte invulling van deze ruimtelijke ontwikkeling staat nog niet vast, al is er een reële kans dat de sloot aan de zuidkant wordt verbreed en/of verdiept. Dit hangt af van het hydrologisch onderzoek wat op dit moment uitgevoerd wordt. Wel staat vast dat de eikenlaan welke langs de weg Ossebroeken aanwezig is blijft staan. Met de werkzaamheden zal de boerderij van Ossebroeken 17 gesloopt worden.

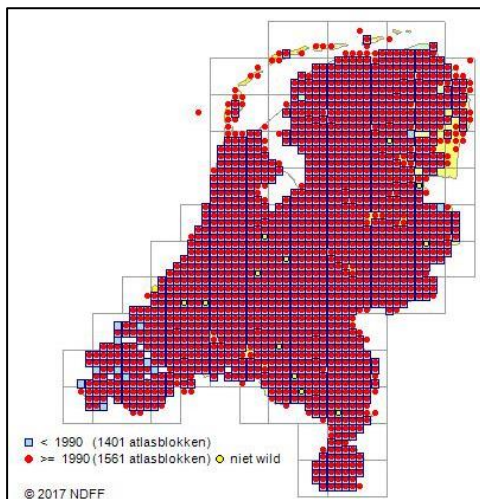
Figuur A1. Overzicht van het plangebied.

B. Staat van instandhouding

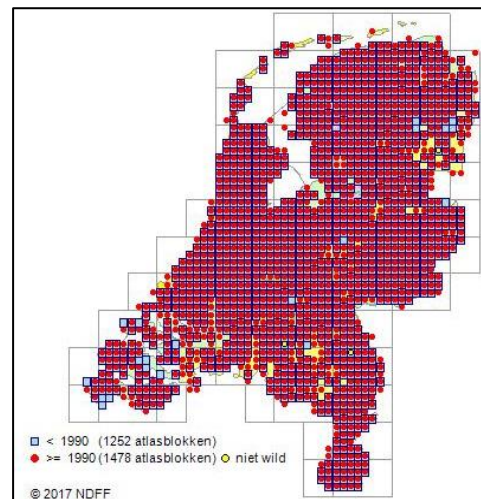
Vleermuizen

De **gewone dwergvleermuis** *Pipistrellus pipistrellus* is de meest algemene vleermuissoort van Nederland en komt in het hele land voor (figuur B1). Hij komt vooral in de bebouwde omgeving voor, zowel in het stedelijk gebied als op het platteland. De gewone dwergvleermuis is een typische gebouwbewonende soort. Het aantal dieren in een gebied is sterk afhankelijk van het voedselaanbod. Dit voedselaanbod hangt af van de structuur van de omgeving, zoals de aanwezigheid van opgaand groen en/of open water. In deze structuren bevinden zich veel insecten, waar de vleermuizen op foerageren.

De **laatvlieger** *Eptesicus serotinus* is een algemene vleermuissoort die in vrijwel het gehele land wordt aangetroffen (figuur B2). De laatvlieger maakt jaarrond gebruik van een netwerk aan verblijfplaatsen, waarbinnen regelmatig van verblijfplaats gewisseld wordt. Deze verblijfplaatsen bevinden zich vrijwel uitsluitend in spleetvormige ruimten in gebouwen. Kraamkolonies bevinden zich in de spouwmuur, achter (gevel)betimmering, onder daklijsten en dakpannen of onder het lood rondom de schoorsteen en in een enkel geval op zolders. In de paartijd worden vergelijkbare verblijven gebruikt. Kraamkolonies bestaan meestal uit enkele tientallen en zelden uit meer dan 150 dieren, daarnaast kunnen de mannetjes groepen tot twintig dieren vormen (Dietz, Von Helversen & Nill, 2009). De laatvlieger overwintert op nauwe en relatief droge plaatsen in spouwmuren, in kelders en spleten en scheuren op zolders. Winterverblijfplaatsen zijn lastig op te sporen, de dieren zitten vaak diep weggekropen. De verblijfplaatsen van laatvliegers liggen op een afstand van hooguit enkele honderden meters van elkaar. Soms wordt één huis jaar na jaar als kraam- en paarverblijf gebruikt.

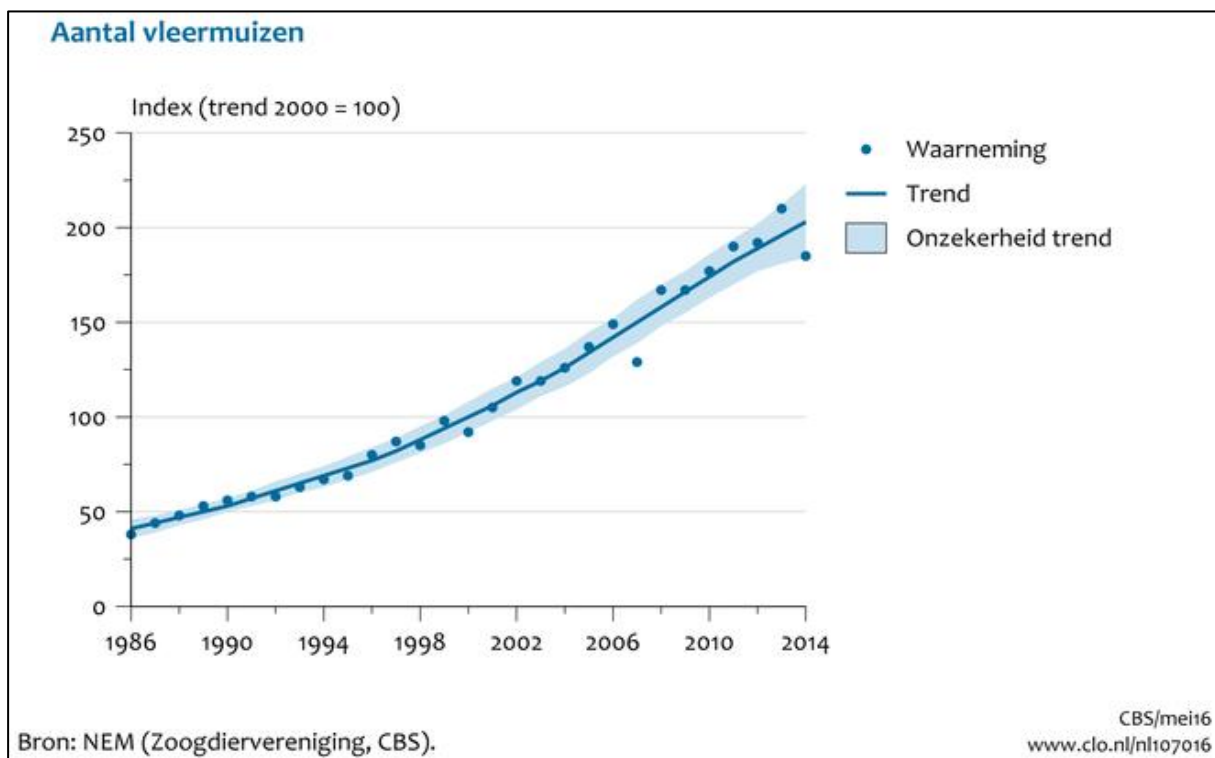
Figuur B1. Verspreiding gewone dwergvleermuis, 1990 en 2018 (bron: Verspreidingsatlas).

Figuur B2. Verspreiding laatvlieger, 1990 en 2018 (bron: Verspreidingsatlas).

In de tweede helft van de vorige eeuw zijn veel van de in Nederland voorkomende vleermuissoorten in aantal achteruitgegaan of zelfs uit ons land verdwenen. Als oorzaken hiervoor worden de verstoring en verdwijning van verblijfplaatsen, het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw en houtverduurzamingsmiddelen op kerkzolders genoemd. Ook veranderingen in het (agrarische) landschap hebben naar verwachting bijgedragen aan de achteruitgang. Gedacht kan worden aan de verstoring dan wel het verdwijnen van vliegroutes ten gevolge van schaalvergroting of infrastructurele projecten. Sinds 1986 wordt de populatieontwikkeling van een achttal Nederlandse vleermuissoorten gemonitord. Al deze soorten (baardvleermuis, franjestaart, gewone en grijze grootoorvleermuis, ingekorven vleermuis

en vale, water- en meervleermuis) laten vanaf dit moment een toename zien, al is deze bij sommige soorten (baardvleermuizen, watervleermuis) marginaal en is de groei bij andere soorten in de afgelopen tien jaar afgenomen.

Figuur B3. Trend vleermuizen in Nederland van 1986 tot 2014, niet naar soort gespecificeerd.

In tegenstelling tot bovengenoemde soorten zijn er voor de in het plangebied voorkomende soorten, de gewone dwergvleermuis en laatvlieger, geen specifieke aantalsontwikkelingen beschikbaar. Dit komt doordat deze soort in tegenstelling tot de gemonitorde soorten vaak op slecht bereikbare locaties overwintert en hierdoor moeilijk te tellen is. Zowel op landelijke als regionale en lokale schaal zijn dus geen uitspraken te doen over de trend van deze soort. Het aantal dieren in een gebied is sterk afhankelijk van het voedselaanbod. In algemene zin laten de vleermuizen in Nederland echter een positieve trend zien (figuur B3), maar mogelijk is er sprake van een afname van het aanbod van geschikte verblijfplaatsen ten gevolge van de toenemende na-isolatie van gebouwen en het dichten van kieren en gaten in gebouwen.

De werkzaamheden vinden plaats buiten de meest kwetsbare perioden van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Op deze manier wordt voorkomen dat er verstoring plaatsvindt op het moment dat deze soort het meest kwetsbaar is (voortplanting en overwintering). Het effect op de lokale populatie is gering; er zijn ruim voldoende uitwijkmogelijkheden in de omgeving in de vorm van oudere huizen rondom de planlocatie. Tevens zal de gunstige staat van instandhouding van de lokale populaties gewaarborgd worden als de mitigerende maatregelen op voorgeschreven wijze worden toegepast. Er treden dan naar alle verwachting geen negatieve effecten op voor de soorten.

C. Functie van het plangebied

Vleermuizen

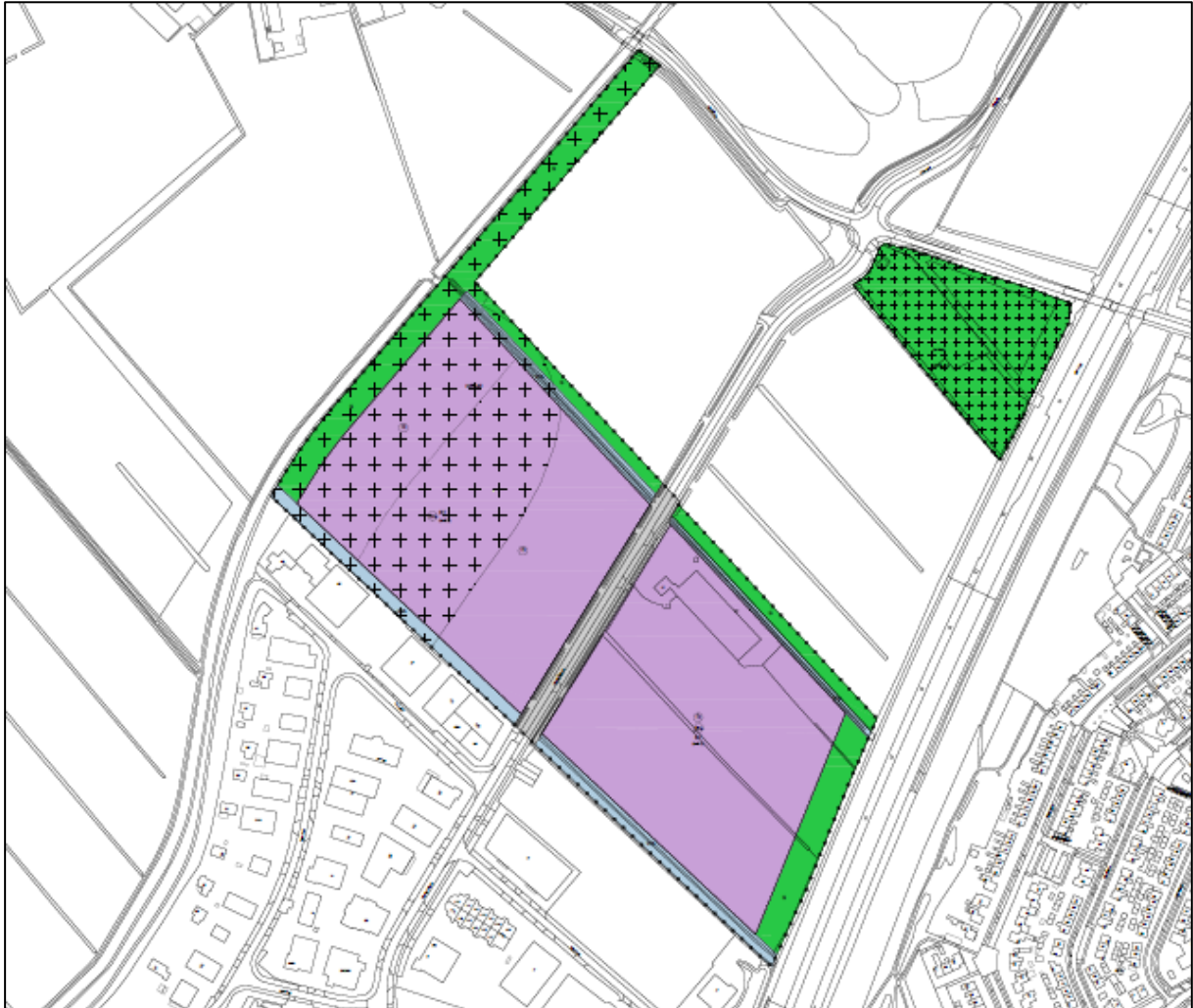
Bij het nader onderzoek uitgevoerd door Bureau FaunaX (Bureau FaunaX, 2019) zijn er geen paarverblijven aangetroffen. Echter de rest van het onderzoek is niet uitgevoerd (hoofdstuk I). De inschatting is dat de boerderij toegankelijk is voor diverse soorten vleermuissoorten. In de omgeving zijn onder andere waarnemingen bekend van de (vooral) gebouwbewonende gewone dwergvleermuis en laatvlieger en de vooral boombewonende watervleermuis (figuur C1). Gezien de bouwstijl van de boerderij is de inschatting dat het plangebied één kraamverblijfplaats en één winterverblijfplaats van diverse kleine en grote vleermuissoorten kan huisvesten.

Figuur C1. Waarnemingen van vleermuizen in de omgeving van het plangebied (bron: NDFP).

D. Wijze van uitvoeren handelingen

Men is voornemens het bedrijventerrein Ossenbroeken te Beilen richting het noorden toe uit te breiden. De werkzaamheden betreffen werken aan watergangen en sloop van de boerderij (figuur D1).

Figuur D1. Inrichting bestemmingsplan (bron: Rho Adviseurs).

E. Periode van uitvoering

De werkzaamheden zullen in 2022 – 2025 worden uitgevoerd. Alle gebouwen binnen het plangebied zullen buiten het broedseizoen en na de kraamperiode van vleermuizen ná een broedvogelcheck ongeschikt worden gemaakt, **augustus 2022**, zodat uitwijken naar de andere te slopen gebouwen binnen het plangebied niet mogelijk zal zijn voor de dieren en zodat de gebouwen ook niet in gebruik worden genomen voor de winterrust. De sloopwerkzaamheden van de boerderij van Ossenbroeken 17 kunnen dan vanaf **september 2022** van start gaan. Oplevering van bedrijfspanen met permanente compensatie zal in de jaren na de sloop gerealiseerd worden, waarbij de permanente compensatie binnen een jaar na sloop wordt gerealiseerd.

F. Planning werkzaamheden

Ongeschikt maken boerderij:

Vanwege algemene broedvogels en kraamverblijf vleermuizen, na een broedvogelcheck in augustus 2022 ongeschikt maken.

Sloop gebouwen:

Direct na het ongeschikt maken.

Bouw bedrijfspanden:

Verkoop van het perceel vindt plaats direct na onherroepelijk worden. De start bouw ligt hoogstwaarschijnlijk wel minimaal een half jaar later.

Oplevering bedrijfspanden + realisatie permanente compensatie:

Oplevering bedrijfspanden in de periode van 2022 – 2025, waarbij de locatie van de realisatie van permanente compensatie afhankelijk is van type gebouw.

Monitoring permanente compensatie:

De effectiviteit van de permanente compensatie binnen het bedrijventerrein van Ossebroeken II te Beilen dient enkele jaren na afronding gemonitord te worden.

G. Beschrijving alternatieven

Alternatieve locatie

Het project is locatie specifiek. Het gaat om de uitbreiding van een bedrijventerrein. De functie van een bedrijventerrein is om bedrijven op één centraal punt te huisvestigen, waarbij alleen uitbreiding naar naastgelegen percelen mogelijk is om de functie van het centrale punt te behouden. Er is geen alternatieve locatie mogelijk.

Alternatieve inrichting

Er zijn diverse aangepaste activiteiten overwogen. Het niet uitvoeren van werkzaamheden vormt geen optie, omdat de sloop van de boerderij benodigd is om het gewenste bedrijventerrein te realiseren. Een functie als boerderij verenigt zich niet met de omliggende bedrijvigheid. Verder is de staat van de opstallen zodanig dat behoud hiervan niet rendabel is. (zie hoofdstuk N). Het niet uitvoeren van werkzaamheden is derhalve niet van toepassing.

Er is geen **beter inrichting** mogelijk. Er worden ruim voldoende permanente alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd. Nieuwe verblijfplaatsen voor diverse vleermuissoorten worden duurzaam beschikbaar gemaakt. Op deze wijze wordt evenveel potentiële en zelfs meer verblijfgelegenheid gecreëerd als in de bestaande situatie. Aan het leefgebied van de diverse vleermuissoorten verandert bij de sloop weinig.

Alternatieve uitvoering

De werkwijze is afgestemd op de aanwezigheid van verblijfplaats van diverse vleermuissoorten. Bij de periode van uitvoering is, voor waar mogelijk (en rekening houdend met de duur van de voorgenomen werkzaamheden), zoveel mogelijk rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de in het plangebied aanwezige soorten.

H. Beschrijving effecten voorgenomen maatregelen

Vleermuizen

Het plangebied kan de volgende verblijfplaatsen van vleermuizen betreffen:

- Kraamverblijf diverse kleine of grote vleermuissoorten >10 individuen
- Winterverblijf diverse kleine of grote vleermuissoorten >10 individuen.

De schatting is dat het plangebied in totaal één kraam- en winterverblijf van diverse kleine of grote vleermuissoorten kan betreffen, welke verloren zullen gaan. Vleermuizen kennen soortspecifieke periodes van seizoenactiviteiten. Om pragmatische redenen zullen voor kleine en grote vleermuissoorten respectievelijk de gewone dwergvleermuis en diens richtlijnen en de laatvlieger en diens richtlijnen gebruikt worden ter inrichting van de maatregelen. Door het nemen van de maatregelen die in hoofdstuk K en L worden besproken, blijft de functionaliteit van het leefgebied van vleermuizen tijdens en na uitvoer van de werkzaamheden gehandhaafd en wordt het doden of verwonden van individuen voorkomen. Daarnaast blijven in de ruime omgeving van de locaties met verblijfplaatsen van de vleermuizen verblijfplaatsen en foerageergebieden voorhanden. Effecten op de gunstige staat van instandhouding van de soorten kunnen worden uitgesloten.

I. Verantwoording onderzoek effecten

Het onderzoek naar de effecten van de werkzaamheden is gebaseerd op onderzoek dat is uitgevoerd door Bureau FaunaX. Dit onderzoek heeft in eerste instantie bestaan uit een ecologische quickscan (Bureau FaunaX, 2019). Uit dit onderzoek kwam de aanbeveling tot nader onderzoek naar jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vleermuizen naar voren alsmede nader onderzoek van een habitatgeschikte watergang op aanwezigheid van waterspitsmuis, heikikker en grote modderkruiper. Bij dit nader onderzoek, eveneens uitgevoerd door Bureau FaunaX en opgenomen in hetzelfde rapport, is rekening gehouden met de optimale periode waarin verschillende soort(groep)en geïnventariseerd kunnen worden. Om de kwaliteit van het onderzoek te waarborgen, werkt Bureau FaunaX hierbij zoveel mogelijk volgens landelijk vastgestelde standaarden en is het bureau aangesloten bij Netwerk Groene Bureaus.

Het vleermuizenonderzoek, wat normaal uit vier bezoeken verdeeld over de paarperiode en kraamperiode (15 mei – 1 oktober) betreft, is echter niet volledig afgerond. De bewoners van Ossenbroeken 17 weigerden daarvoor toegang te verlenen tot het terrein. Daardoor is enkel één bezoek in de paartijd uitgevoerd.

In overleg met bevoegd gezag provincie Drenthe (contactpersoon: Alfred Dreijer) wat plaatsvond op 2 februari 2021, is besloten de ontheffingsaanvraag in te dienen op basis van een worstcase scenario. Dit houdt in dat het resterende deel benodigd voor de volledigheid van het nader onderzoek zal worden overgeslagen. In plaats daarvan zal er aan de hand van een reële inschatting het maximale aantal beschermde verblijfplaatsen binnen het plangebied worden bepaald. De mitigerende en compenserende maatregelen zullen met inachtneming van dit maximale aantal en type verblijfplaatsen worden bepaald.

J. Verantwoording onderzoek beschermde soorten

Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen heeft bestaan uit een onderzoek naar de aanwezigheid van paar- en kraamverblijfplaatsen en is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2017 (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging, 2017). In totaal heeft dit onderzoek bestaan uit één onderzoekronde tijdens de paarperiode (15 augustus – 1 oktober) (tabel J1). Hierbij is naast de aanwezigheid van vleermuizen ook gelet op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van overige beschermde soorten.

Afhankelijk van de soort verblijven vleermuizen in bomen (zoals rosse vleermuis, watervleermuis, bosvleermuis en franjestaart), in gebouwen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis) of zowel in bomen en gebouwen (ruige dwergvleermuis, grootoorvleermuis en baardvleermuis). De meeste soorten maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen.

Het onderzoek heeft zich specifiek gericht op die soorten waarvan mag worden aangenomen dat ze in gebouwen (kunnen) verblijven. Alle ronden zijn onder gunstige weersomstandigheden uitgevoerd. Voor de determinatie van vleermuizen is gebruik gemaakt van een batdetector van het type D240X Petterson met opnameapparatuur met zowel heterodyne als vertraagde opnamemogelijkheden. De sonargeluiden zijn geanalyseerd met gespecialiseerde software (programma 'Batsound'). Daarnaast is er gebruik gemaakt van een verrekijker en een lichtsterke zaklamp.

Tabel J1. Details veldbezoeken vleermuizen.

Ronde	Datum	Begin- en eindtijd	Zon op/onder
Paar 1	30-08-2020	20:30 – 22:30 uur	20:39 uur
Paar 2	Niet uitgevoerd	n.v.t.	n.v.t.
Kraam 1 & Kraam 2	Niet uitgevoerd	n.v.t.	n.v.t.

Waterspitsmuis, heikikker en grote modderkruiper

Het onderzoek naar de aanwezigheid van waterspitsmuis, heikikker, grote modderkruiper en gevlekte witsnuitlibelbinnen het plangebied is uitgevoerd aan de hand van environmental DNA (eDNA) onderzoek (bron: Datura). Het veldwerk voor dit onderzoek is uitgevoerd op 9 mei 2019. Deze methode is gebaseerd op het feit dat alle in het water levende dieren via feces, huidcellen en urine DNA in het water achterlaten en hiermee traceerbaar zijn. Voordelen van eDNA onderzoek ten opzichte van traditionele inventarisatietechnieken zijn dat er geen verstoring van de soort plaatsvindt en de methode een hogere detectiekans heeft. Bij het eDNA onderzoek is een filtertechniek gebruikt. Er zijn 20 schepjes water verzameld verspreid over de geschikte watergang (figuur J1). Deze 20 schepjes water vormen samen één sample van een ongeveer een liter water. Door deze liter water vervolgens te filteren blijft er in het filter een geconcentreerd monster achter. De watermonsters zijn vervolgens in het lab geanalyseerd op de aanwezigheid van genetisch materiaal van in dit geval waterspitsmuis, heikikker, grote modderkruiper en gevlekte witsnuitlibel. De analyse wordt uitgevoerd aan de hand van real-time Quantitative PCR (qPCR). Bij de analyse worden 12 replica's gebruikt om de detectiekans te verhogen, en de kans op valse negatieven als gevolg van bijvoorbeeld inhiberende stoffen te verlagen (bron: Datura).

Figuur J1. Sloot binnen het plangebied waar eDNA onderzoek naar waterspitsmuis, heikikker en grote modderkruiper is uitgevoerd (witte lijn in het kaartje).

K. Beschrijving mitigerende maatregelen

Algemene broedvogels

Werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare periode

Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kunnen vogels tot broeden komen waarvan de nesten met broedgevallen tijdens het broedseizoen bescherming genieten. Vooral de coniferenhaag, de eiken (centraal) en aan de rand van het plangebied, alsook de ruige waterbegroeiing rondom een sloot aan de zuidzijde van het plangebied biedt geschikt broedhabitat. Voor het broedseizoen wordt over het algemeen de periode van 15 maart – 15 juli aangehouden. Afhankelijk van de soort en klimatologische omstandigheden kunnen soorten echter eerder of later in het jaar tot broeden komen. Wat van belang is, is of er sprake is van een broedgeval. Is dat het geval, dan is deze altijd beschermd.

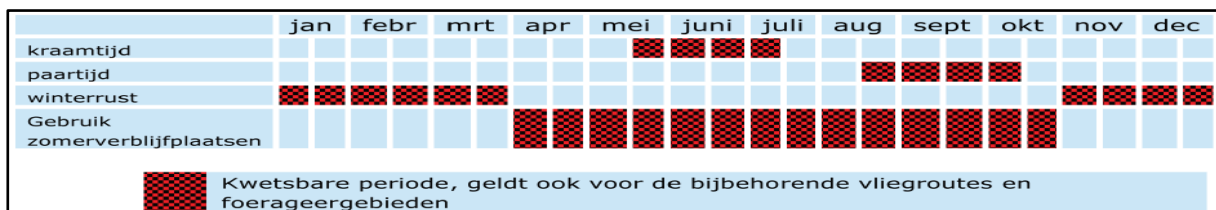
Door buiten het broedseizoen werkzaamheden uit te voeren, wordt voorkomen dat algemene broedvogels negatieve effecten van de werkzaamheden ondervinden. Eventueel kan voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcheck worden uitgevoerd, zodat in delen van het plangebied waar geen verstoring op kan treden reeds tijdens het broedseizoen kan worden gewerkt. De verwachting is echter dat er verspreid over het plangebied broedgevallen zullen zijn.

Vleermuizen

De inschatting is dat het plangebied één kraamverblijf en één winterverblijf van diverse kleine en grote vleermuissoorten kan betreffen. Om pragmatische redenen zullen voor kleine en grote vleermuissoorten respectievelijk de gewone dwergvleermuis en diens richtlijnen en de laatvlieger en diens richtlijnen gebruikt worden ter inrichting van de maatregelen. In tegenstelling tot de gewone dwergvleermuis is er slechts op zeer beperkte schaal ervaring met succesvolle compensatie voor verblijfplaatsen van de laatvlieger. Daarnaast ontbreekt voor deze soort tot op heden een kennisdocument. Algemeen is bekend, dat de soort aangeboden voorzieningen in de vorm van vleermuiskasten nagenoeg niet accepteert (Korsten, 2012). Een zorgvuldige mitigatie is voor deze soort derhalve van groot belang, waarbij de volgende maatregelen noodzakelijk zijn:

Werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare periode

Bij de planning van de werkzaamheden wordt rekening gehouden worden met de seizoenactiviteiten van de vleermuizen, om verstoring in de meest kwetsbare perioden te voorkomen. De kwetsbare perioden van de vleermuizen zijn afhankelijk van de functie van de verblijfplaats. Ondanks dat er voor de laatvlieger een kennisdocument ontbreekt, kan de laatvlieger qua fenologie en kenmerken van de verblijfplaatsen redelijk vergeleken worden met de gewone dwergvleermuis. De kwetsbare periode voor de kraamtijd ligt voor de soorten tussen half mei en half juli en de soorten maken van november – eind maart gebruik van winterverblijfplaatsen (figuur K1). De soorten maakt tussen april en november gebruik van zomer- en paarverblijfplaatsen.

Figuur K1. Kwetsbare perioden gewone dwergvleermuis en overeenkomstig voor laatvlieger (bron: Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12).

Ongeschikt maken van verblijfplaatsen

Om te voorkomen dat de verblijfplaatsen in gebruik zijn bij start van de uitvoer van de werkzaamheden, dienen de gebouwen binnen het plangebied tijdig ongeschikt gemaakt te worden. Aan dit ongeschikt maken worden de volgende eisen gesteld (BIJ12, 2017):

- Dit dient plaats te vinden in het actieve seizoen van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger en buiten de kwetsbare perioden (figuur K1). Gezien het feit dat het binnen het plangebied om een kraam- en winterverblijfplaats gaat, wordt geadviseerd de gebouwen **begin augustus** ongeschikt te maken. Zodoende worden kwetsbare periodes inclusief de winterslaap vermeden. De sloopwerkzaamheden mogen alleen plaatsvinden als de vleermuizen de gebouwen verlaten hebben.
- Voor het ongeschikt maken wordt geadviseerd om de daklijsten en dakpannen te verwijderen, alsmede openingen te creëren in de gevelbetimmering. Ook kunnen invliegopeningen overdadig aangelicht of beschenen worden met bijvoorbeeld bouwlampen. Deze verlichting kan pas aangezet worden als er zekerheid is dat de aanwezige vleermuizen vertrokken zijn en de dieren mogen nog niet teruggekeerd zijn.
- Na het ongeschikt maken en een nacontrole waaruit blijkt dat zich in de gebouwen geen vleermuizen meer bevinden kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd. Als tijdens de uiteindelijke werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen, moeten de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet worden en moet direct de vleermuisdeskundige ingeschakeld worden. Gewacht moet worden tot dat de vleermuizen uit zichzelf zijn vertrokken. In geen geval mogen ze worden gevangen en verplaatst.

Ecologische begeleiding

Alle werkzaamheden worden begeleid door een ter zake kundig ecooloog. Bovengenoemde maatregelen worden bovendien opgenomen in een ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol dient op de locatie aanwezig te zijn en onder de bij de (uitvoer van het) project betrokken personen bekend te zijn. Werkzaamheden moeten conform dit protocol worden uitgevoerd.

Samenvatting mitigerende maatregelen

- Het plangebied biedt broedmogelijkheden voor algemene broedvogels en één kraam- en één winterverblijfplaats van diverse vleermuissoorten.
- De mitigerende maatregelen zijn:
 1. werken buiten de meest kwetsbare periodes van alle soorten; en 2. het ongeschikt maken van alle te slopen gebouwen.
- Voor de *vleermuizen* dient het ongeschikt maken **begin augustus 2022** te gebeuren.
- Werkzaamheden dienen buiten het broedseizoen en na de kraamperiode plaats te vinden, na een broedvogelcheck en het plangebied ongeschikt maken, **september 2022**.

L. Beschrijving compenserende maatregelen

Vleermuizen

Tijdelijke compensatie (aanbieden verblijfplaatsen)

Er wordt er bij vleermuizen onderscheid gemaakt tussen verblijfplaatsen die een tijdelijk karakter hebben en moeten functioneren als overbrugging gedurende de tijd dat de activiteiten worden uitgevoerd (tijdelijke voorzieningen), en verblijfplaatsen die na de uitvoering van de activiteiten aanwezig zullen zijn en voor lange tijd geschikt moeten blijven (permanente voorzieningen).

In dit geval wordt ervoor gekozen geen tijdelijke compensatie toe te passen. Dit vanwege het feit dat er geen verblijfplaatsen zijn vastgesteld. In plaats daarvan wordt volop ingezet op permanente compensatie.

Permanente compensatie (aanbieden verblijfplaatsen)

in de nieuwe situatie dienen geschikte verblijfplaatsen aan de gewone dwergvleermuis en laatvliegers te worden aangeboden, die na de uitvoering van de werkzaamheden voor lange tijd, permanent, geschikt blijven. Hiervoor geldt normaal gesproken, dat iedere “aangetroffen” verblijfplaats met een **factor vier** gecompenseerd moet worden. In totaal dienen dus **acht permanente verblijfplaatsen** te worden gerealiseerd; vier kraamverblijven en vier winterverblijven. In dit geval is echter sprake van een andere situatie omdat het onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen niet is uitgevoerd.

Groene plus

Bevoegd gezag stelt een vereiste aan het realiseren van een ‘*groene plus*’, aangezien er door externe factoren is afgeweken van de onderzoeksmethodiek. Deze ‘*groene plus*’ houdt in dat er naast de minimale vereiste compensatie, die enkel dient ter waarborging van de lokale staat van instandhouding, meer gecompenseerd te worden om de lokale populatie van gewone dwergvleermuis te stimuleren. Er zal in het kader van ‘*groene plusjes*’ daarom niet uitsluitend ter compensatie nieuwe verblijfplaatsen aangeboden worden, maar dit zal in overschot in de nieuwe bedrijfspanden gerealiseerd worden. Dit komt neer op **tenminste 8 winterverblijfplaatsen en 8 kraamverblijfplaatsen**.

Deze permanente compensatie wordt gerealiseerd door de verblijfplaatsen te integreren in de nieuwe bedrijfspanden. De voorkeur gaat sterk uit naar het dak of de spouw toegankelijk te maken voor vleermuizen. Deze manier van compensatie is bewezen effectief voor laatvliegers (bijlage I) en kan zowel voor overwintering als in de zomer worden gebruikt. Als het met het oog op het doel van de voorgenomen werkzaamheden (energieneutrale panden, zie hoofdstuk G en N) niet mogelijk is om de verblijfplaatsen in de dakconstructie en/of spouwmuren in de nieuwbouw te realiseren, wordt er gekozen voor het aanbieden van duurzame, houtbetonnen inbouwstenen (Figuur L1/bijlage II). Let wel: voor kraamverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen dienen de geschakelde inbouwkasten of grotere inbouwkasten plek te kunnen bieden aan grote aantallen vleermuizen, waar voldoende wegkruipmogelijkheden aanwezig zijn en die voldoende buffering voor temperatuurverschillen bieden. De door de producenten opgegeven functionaliteit van de inbouwstenen bedraagt gegarandeerd enkele decennia. Voor algemene voorwaarden die aan verblijfplaatsen van vleermuizen worden gesteld (minimale hoogte en dergelijke) wordt verwezen naar de voorgaande alinea. Voorbeelden van inbouwstenen voor vleermuizen zijn model IB VL o6 van Vivara pro (figuur L1).

Om dit soort kasten te doen functioneren als kraamverblijf, dienen er meerdere aan elkaar geschakeld te worden zoals in figuur L1. Dat worden in dat geval dus 24 inbouwstenen voor 8 kraamverblijven.

Daarnaast zal er apart voor het winterverblijf gecompenseerd te worden in het geval er gebruik wordt gemaakt van inbouwstenen. De IB serie inbouwstenen zijn niet geschikt voor overwintering tijdens strenge winters. De voorkeur zou uit gaan naar de 1WI van Waveka (x8) (figuur L2). Indien deze niet verkrijgbaar is, is de IB serie een alternatief.

Figuur L1. Voorbeeld van inbouwsteen IB VL 01. Bron: <http://www.vivarapro.nl/IB-VL-01-Inbouwsteen-Vleermuizen>.

Figuur L2. Voorbeeld 1WI Waveka inbouwkast voor winterverblijfplaatsen (bron: <https://waveka.nl/product/vleermuis-winterverblijf-1wi/>).

Figuur L3. Voorbeeld van model B vleermuiskasten mogelijk gebruikt voor de permanente compensatie, respectievelijk model Schwegler 1FTH of Schwegler 2FTH en geschakeld (Veldshop/ Waveka).

Naast het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen, is het van belang dat natuur in de nieuwe situatie de ruimte krijgt, wat gepaard gaat met een goed voedselaanbod, luwte en andere habitateigenschappen die voor vleermuizen van belang zijn. Om dit te waarborgen, zal het bedrijventerrein natuurinclusief ingericht worden. Dit houdt in dat veel variatie aan groen wordt aangeboden, middels bomen, struiken en bloemplanten. Hiermee wordt het ecosysteem binnen het plangebied gestimuleerd met de komst van insecten, waarmee ook vogels en vleermuizen worden gefaciliteerd.

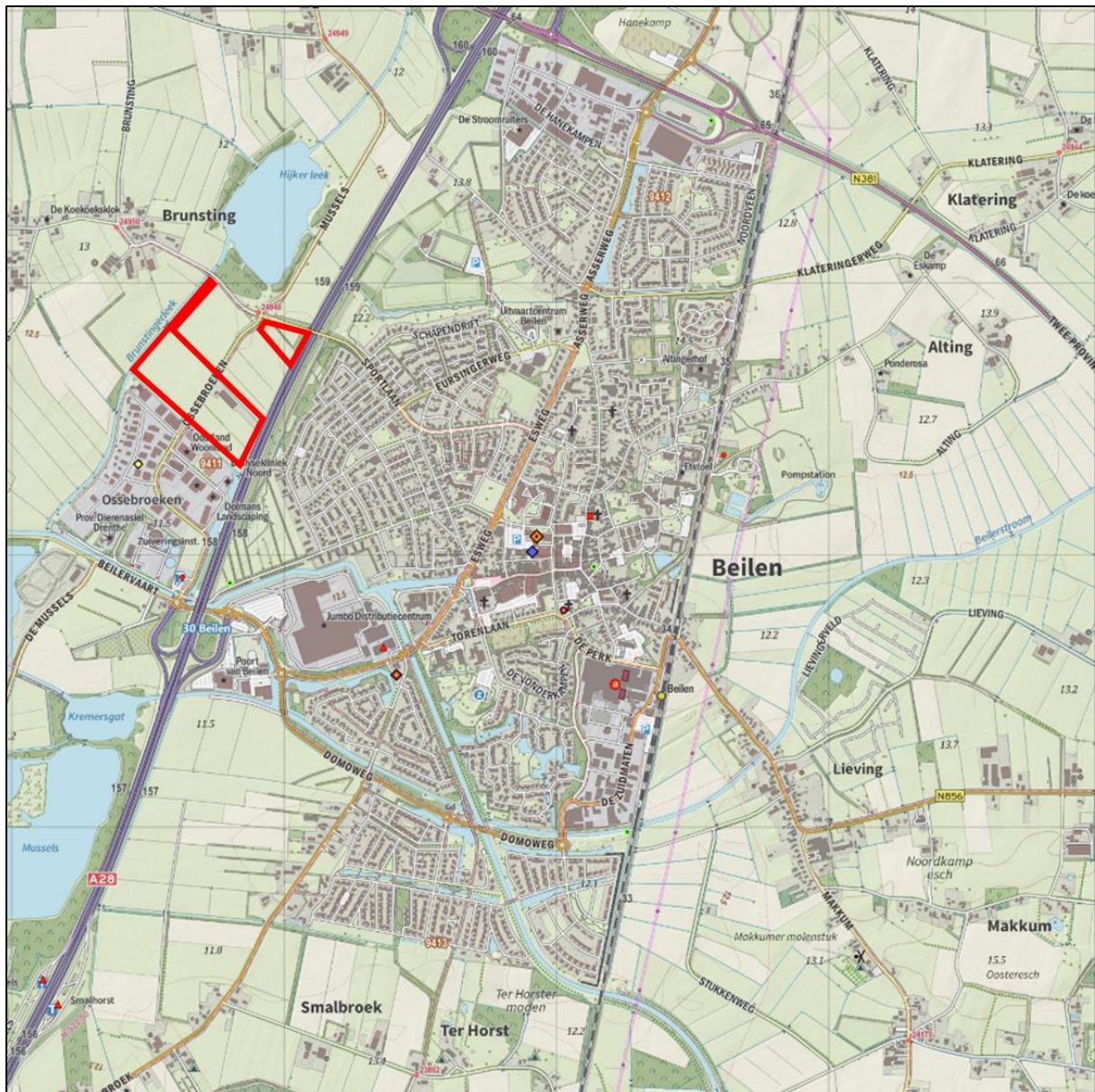
Meerjarige monitoring

Om de effectiviteit van de genomen maatregelen (zie bovenstaande) te controleren wordt het plangebied een aantal jaren na afronding van Ossenbroeken II gemonitord. Bij de monitoring wordt het plangebied in de kraamperiode tweemaal gecontroleerd op aanwezige verblijfplaatsen van de vleermuizen.

Samenvatting compenserende maatregelen

- Het plangebied kan **één kraam- en één winterverblijfplaats van diverse vleermuissoorten** betreffen, die door de werkzaamheden verloren zullen gaan.
- De compenserende maatregelen zijn: 1. Permanente verblijfplaatsen realiseren conform voorwaarden kennisdocument BIJ12 per soort waarbij de lokale populaties van desbetreffende soorten worden gestimuleerd middels '*groene plussen*'; 2. Het bedrijventerrein natuurinclusief in te richten, met veel groen en mogelijkheden voor insecten, vogels en vleermuizen; en 3. Meerjaarlijkse monitoring naar de effectiviteit van de compensatie.
- Er zal permanent gecompenseerd worden om te voorkomen dat het aantal verblijfplaatsen achteruit gaat, waarbij een soortspecifieke compensatie factor geldt.
- **Vleermuizen:**
 - Een compensatie factor van minimaal **8 (groene plus)**.
 - Voor **één kraamverblijfplaats en één winterverblijfplaats** dienen **minimaal zestien permanente verblijfplaatsen (8 winterverblijfplaatsen en 8 kraamverblijfplaatsen)** te worden gerealiseerd, middels ingemetselde inbouwstenen en/of toegankelijke spouw of dak, waarbij het laatste de voorkeur heeft.
 - Als '*groene plus*' dient het terrein tevens natuurinclusief te worden ingericht en dient de effectiviteit van de compensatie te worden gemonitord.

M. Topografische kaart

Figuur M1. Topografische kaart van het plangebied, in het rode kader (bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl).

N. Onderbouwing belang

Belang

De ontheffing wordt aangevraagd onder het belang **‘de volksgezondheid of de openbare veiligheid’**.

De huidige klimaatverandering, waarbij de gemiddelde jaartemperaturen steeds verder oplopen is een reële dreiging voor de algehele volksgezondheid. Door deze klimaatverandering ontstaan tal van effecten op onze omgeving, waarvan nog maar een deel is herkend of voorspeld. Op dit moment wordt extremer weer waargenomen, waar de nodige maatschappelijke problemen uit voortkomen. Dit uit zich bijvoorbeeld in hevige regenval of juist lange perioden van droogte en hitte.

Dit zijn situaties waar onze maatschappij niet op is ingericht. Zo kunnen (onverwachte) overstromingen plaats gaan vinden, watertekorten ontstaan, of blauwalgen opduiken. Hierbij is zelfs nog geen rekening gehouden met de mogelijke zeespiegelstijging als gevolg van het smelten van de polen. Een stijging van 2,5 tot 3 meter deze eeuw is niet uitgesloten. (bron: KNMI <http://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/extreme-zeespiegelstijging-in-de-21e-eeuw>) Dit zijn alle dreigingen voor de volksgezondheid of de openbare veiligheid.

Het is derhalve van belang dat het bedrijfsleven in Nederland verduurzaamt. Daarbij is het, gezien de groei van de Nederlandse bevolking, in veel situaties nodig nieuwe bedrijfsterreinen te ontwikkelen of deze uit te breiden.

De functie van een bedrijventerrein is om bedrijven op één centraal punt te huisvestigen, waarbij alleen uitbreiding naar naastgelegen percelen mogelijk is om de functie van het centrale punt te behouden. De sloop van de boerderij is benodigd om het gewenste bedrijventerrein te realiseren. Een functie als boerderij verenigt zich niet met de omliggende bedrijvigheid. Verder is de staat van de opstallen zodanig dat behoud hiervan niet rendabel is. In de nieuwe bedrijfspanden wordt er verblijfgelegenheid voor diverse vleermuissoorten op duurzame manier beschikbaar gemaakt. Op deze wijze wordt er meer verblijfgelegenheid gecreëerd als in de bestaande situatie. Aan het leefgebied van de diverse vleermuissoorten verandert bij de sloop weinig.

Om deze redenen wordt ervoor gekozen om ontheffing aan te vragen onder het belang van ‘de volksgezondheid of de openbare veiligheid’.

Literatuur en andere bronnen

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten huismus *Passer domesticus* en gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (red.), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren.- Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Bureau FaunaX (2019). Tussenrapportage met voorlopige resultaten Toetsing Wet Natuurbescherming/ Uitbreiding bedrijventerrein Ossebroek te Beilen. Rapport 19009. Bureau FaunaX, Gorredijk.

Datura

<http://datura.nl/1556-2/edna-monitoring/>

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2009. Bats of Britain, Europe & Northwest Africa. A & C Black Publishers Ltd. London.

Korsten, E. en Regelink, J.R., 2010. Cursus herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en ander ecologisch vooronderzoek. Zoogdierverseniging rapport 2010.44. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Korsten, E., 2012. Vleermuis kasten, Overzicht van toepassing, gebruik en succesfactoren. Bureau Waardenburg, Zoogdierverseniging.

Vleermuisvakbieraad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdierverseniging.nl.

Topografisch Kaart J. W. van Aalst

www.opentopo.nl

Verspreidingsatlas

www.verspreidingsatlas.nl

Webshop Veldshop

<https://www.veldshop.nl/nl/>

Webshop Vivara Pro

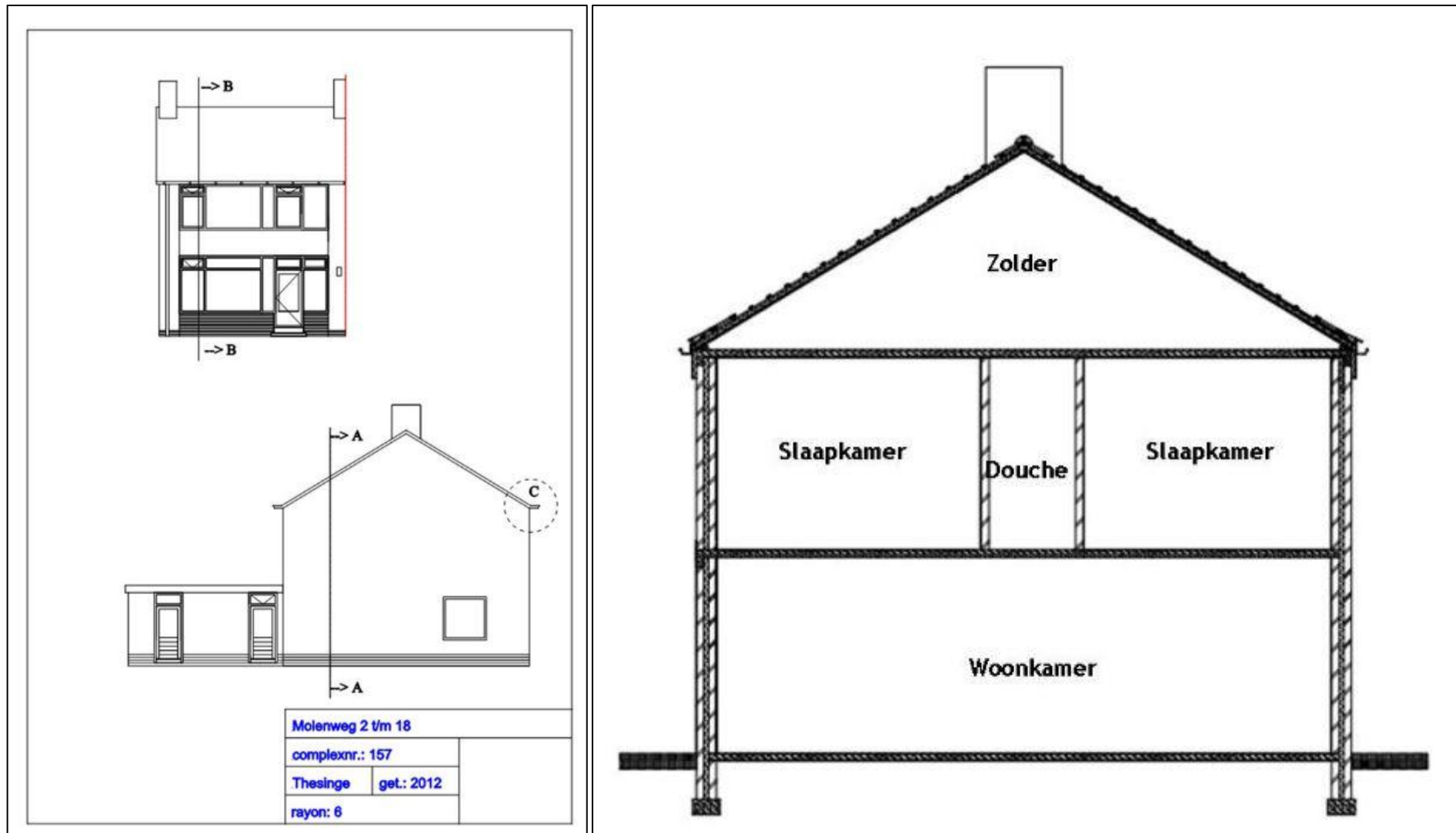
www.vivarapro.nl

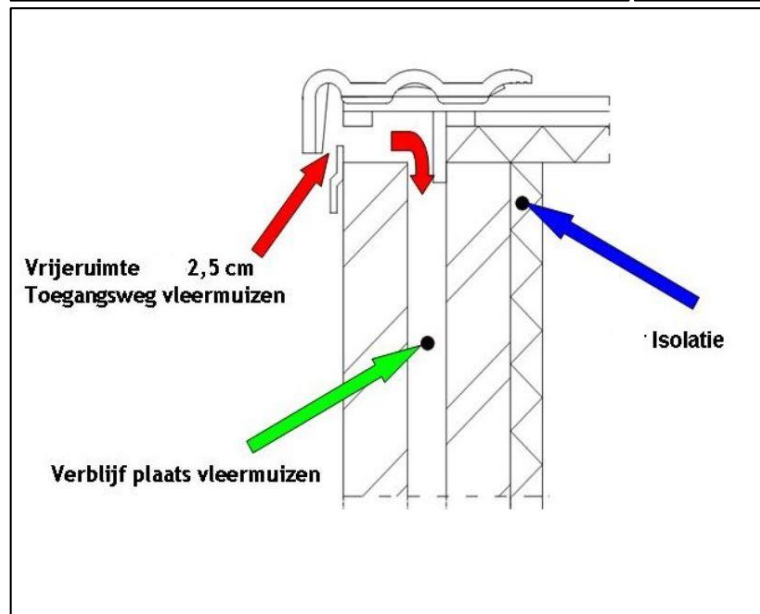
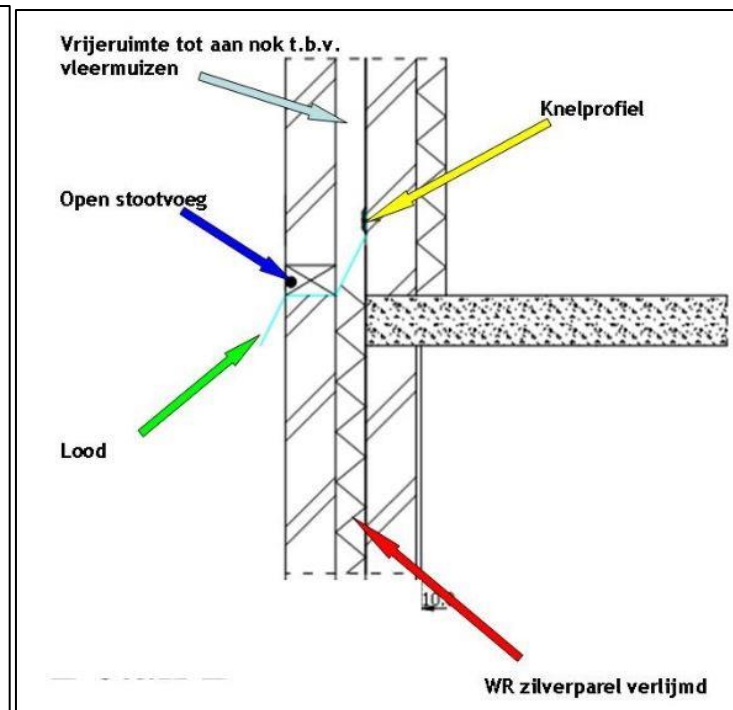
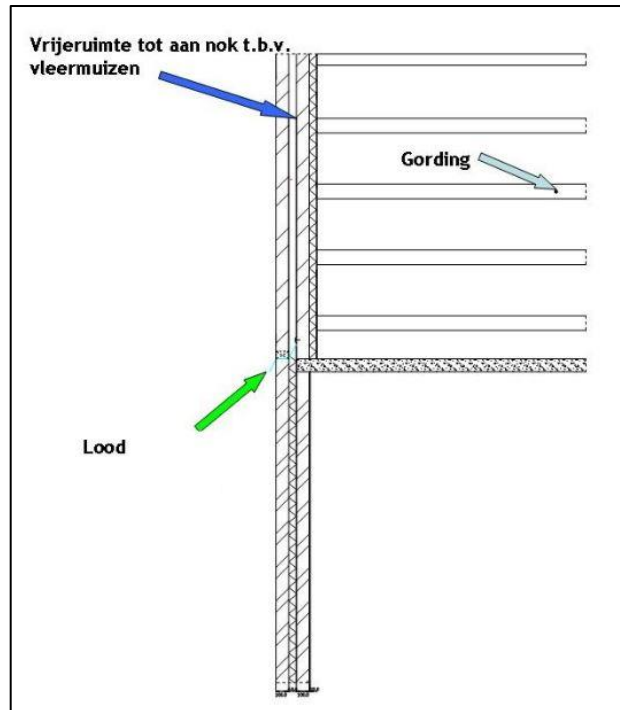
Webshop Waveka

www.waveka.nl

BIJLAGE I Mitigatie laatvlieger Thesinge.

Bron: <http://www.vleermuis.net/downloads/vlendag-2016/348-5-succesvolle-mitigatie-van-kraamkolonie-laatvlieger-rudmer-zwerfver/file>

BIJLAGE II Inbouwstenen vleermuizen IB VL 01/02/06

Verkoopprijs	€ 34,95
Artikelnummer	90136
Buitenmaat (b x h x d) (cm)	22 x 50 x 16
Binnenmaat (b x h x d) (cm)	18.5 x 40 x 2.5

De vleermuis inbouwsteen kan worden toegepast bij nieuwbouw of renovatie. De voorzijde met sleuf is gemaakt op maatvoering van een standaard waalformaat (3 lagen hoog). De voorzijde van de inbouwsteen (met de sleuf) wordt gelijk of iets binnen de voorzijde van de gevel geplaatst.